

Практичне заняття 2. СУЧАСНИЙ КЕРІВНИК: ПСИХОЛОГО-УПРАВЛІНСЬКІ ВИМОГИ ДО ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Вимоги до знань та вмінь:

За підсумками вивчення модуля студент повинен **знати**:

- ✧ форми і методи роботи з персоналом адміністративної і кадрової служб;

За підсумками вивчення модуля студент повинен **вміти**:

- ✧ Формулювати рекомендації щодо стиля діяльності підлеглих, форм і методів роботи з кадрами, розвитку організаційних здібностей;
- ✧ Здійснювати оцінювання ефективності взаємодії адміністративної служби з керівництвом та іншими структурними підрозділами, фізичними і юридичними особами.

План теми

1.Співвідношення понять “людина”, “особистість”, “індивідуальність” в управлінні.

2. Врахування керівником проявів психологічних властивостей особистості в системі управління.

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи

Особистість - та сама людина, тільки абстрагована від своєї біологічної природи, хоча цей феномен завжди присутній. Суттєвою ознакою особистості є її позиція (якість, що для поняття “людина” не актуальна). Особистість обов’язково виявляється включеною у відносини суспільства: правові, ідеологічні, морально-етичні, культурологічні, освітянські та інші, стосовно яких у неї формуються власна думка, погляди та в цілому ставлення.

Індивідуальність - це поняття, що містить у собі сукупність своєрідних властивостей людини, характеризує людську неповторність і

проявляється в рисах характеру, специфіці інтересів, якостей, що відрізняють одну людину від іншої. Індивідуальність є неодмінною і найважливішою ознакою особистості, зокрема, коли йдеться про особу, яка займається проблемами управлінської діяльності.

Як об'єкт соціальних відносин особистість відповідно до соціологічної теорії характеризується за допомогою таких понять:

соціалізація, тобто процес перетворення біологічно здатного матеріалу силами соціальної діяльності;

соціальна ідентифікація - усвідомлення особистістю своєї належності до певної спільноти;

рольова ідентифікація - сприйняття суспільних функцій і групових вимог як таких, що відповідають інтересам суб'єкта.

Як суб'єкт соціальних відносин особистість розглядають через систему понять:

самоусвідомлення особистості в межах соціуму;

нормативна свідомість і система ціннісних орієнтацій;

потреби, мотивації, соціальні установки, соціальна поведінка, які широко використовуються у психології, тощо.

Особистість - це досягнення не тільки окремої особи, а й суспільне. Здібності, характер, розум, талант особистості - творчі й зорієнтовані на суспільство. Саме ці три компоненти творять Особистість з великої літери.

Важливими психологічними характеристиками особистості є:

1. *Стійкість особистості.* У поведінці, вчинках, системі відносин, моралі вона повинна бути до певної міри стійкою.

2. *Змінність особистості.* Особистість має бути динамічною - так вона формується і реалізується.

3. *Єдність особистості.* Цю єдність слід бачити в рисах особистості.

4. *Формується і виховується особистість завжди в цілому.* Виділяють основні риси особистості: гуманізм, колективізм, оптимізм, працьовитість та ін.

Варто зазначити, що до цього часу поняття “особистість” на Сході і на Заході трактується по-різному. В європейській культурі, заснованій на християнстві, особистістю вважається святий, праведник, подвижник. У східній культурі власне про особистість заговорили з часів Конфуція (554-479 рр. до н.е.), для якого особистістю був “шляхетний чоловік”, тобто той, хто активно бере участь в управлінні державою та піклується про її блага. Сьогодні розуміння особистості на Заході - це насамперед індивідуальність, що немає би стоїть над суспільством, а ідеал східної особистості - людина, яка добровільно віддає себе суспільству.

Це характеристика типів нервової системи, дає керівнику можливість правильно розподіляти завдання, прогнозуючи на вчасне, безконфліктне, ефективне виконання.

Темперамент - індивідуальна особливість людини, що проявляється в її збудливості, емоційній вразливості, врівноваженості й швидкості перебігу психічної діяльності.

Активність у стереотипі темпераменту характеризує ступінь енергійності, стрімкості, швидкості чи, навпаки, повільності, інертності. Емоційність – це насамперед особливості прояву емоцій, почуттів, настроїв та їхня якість.

Знання особливостей прояву різних темпераментів необхідне при виборі професії, комплектуванні виробничих колективів, управлінні організацією, групою працівників тощо.

Характер - це сукупність стійких індивідуальних рис особистості, що проявляються в типових способах діяльності та спілкування, типових обставинах і визначаються ставленням особистості до цих обставин.

Характер ставлення людини до навколишньої дійсності (людей) проявляється, на думку психологів у наступному:

у ставленні до інших людей (товариськість чи замкнутість, правдивість чи облудність, тактовність чи брутальність тощо);

у ставленні до справи (відповідальність чи несумісність,

працьовитість чи лінощі);

у ставленні до власності (щедрість чи жадібність, ощадливість чи марнотратство, акуратність чи неохайність);

у ставленні до себе (скромність чи самозакоханість, гордість чи приниженість).

Психологічна складова людини має когнітивний (пізнавальний, розумовий), афективний (чуттєвий, емоційний) і практичний (перетворюючий, сенсорний) компоненти. У поведінці людини завжди присутні всі три компоненти, однак один з них переважає, що дозволяє зараховувати особистість до певного типу характеру.

Структура людської поведінки трикомпонентна. Типи поведінки особистості такі:

“*Мислитель*” - орієнтований на пізнання внутрішнього та зовнішнього світу, на роздуми про життя, мистецтво тощо. Він любить пофантазувати, проте йому притаманна недостатня товариськість, невміння вирішувати організаційні питання.

“*Співрозмовник*” - контактний, гарний співрозмовник, легко знайомиться й адаптується в новій обстановці.

“*Практик*” - людина справи, не терпить балаканини, добрий організатор, йому подобаються завдання, що вимагають рішучих дій.

Названа трикомпонентна типологія поведінки виявляється при виборі професії, їх керівник повинен враховувати.

Керівник, управлінець повинен мати на увазі, що ефективна діяльність кожного працівника - умова ефективності виробництва.

Пропонуємо керівникові виокремити такі *складові характеру підлеглого*, які сприяють підвищенню ефективності виробництва:

сміливість у вирішенні проблем;

дружелюбність;

уміння слухати інших;

концентрація на можливостях і рішеннях;

уміння знаходити в інших позитивні якості;
концентрація на справі, а не обіцянках;
здатність переборювати труднощі, помилки, вчитися в інших.

Важливо для сучасного керівника добре розбиратися з такою психолого-управлінською компонентою людського характеру, як акцентуація характеру, що дасть можливість розумно працювати з кадрами.

Велику роль у реалізації особистості відіграють здібності людини.

***Здібності** - це індивідуально-психологічні особливості особистості, що є умовою успішного виконання тієї чи іншої діяльності.*

Формування здібностей відбувається на основі задатків, уроджених анатомо-фізіологічних особливостей нервової системи. Здібності психолого-фізіологи поділяють на загальні та спеціальні. Ця диференціація (здібності) дає нам можливість усвідомити, чому одні люди швидше і краще за інших засвоюють знання, проявляють уміння.

Завдання для самоконтролю

Запитання та завдання

1. Визначте поняття людина, індивідуальність та особистість.
2. Що таке психологічні властивості особистості в системі управління?
3. Розкрийте психологічні характеристики особистості.
4. Що таке самоактуалізація?
5. Якими є основні характеристики зрілої особистості?
6. Назвіть основні типи темпераменту.
7. У чому проявляється сутність характеру підлеглого?
8. Назвіть основні вольові якості та здібності керівника.
9. Дайте визначення мотиву в управлінській діяльності.
10. Що лежить в основі соціальної установки?